

Vůbec nejhorší bývá svět v srpnu

Pozoruhodný debut **Jakuba Stanjura** přináší do české literatury nové téma gaslightingu

FOTO: ARCHIV

Jsou věci, které se nám dějí, reálné, nebo se jedná o výplod naší fantazie či snad přímo chorobné mysli? Přesně tuhle otázku nám ve svém povedeném románu *Srpný* klade spisovatel Jakub Stanjura. Škoda jen, že na ni sám odpovídá už na záložce knihy.

RUDOLF KRÁL
spolupracovník Týdeníku FORUM

V současné postmoderní a postinformační době si člověk může být čím dál méně jistý obrazem světa kolem sebe i sám sebou. Manipulovat se jím pokoušejí politici, média, marketéři i všemožní další šejdiři. Co když to ale začnou dělat i naši nejbližší, tedy rodiče nebo partner, a ještě se tváří, že jim jde o naše dobro?

Nebezpečné vztahy

Daniela vyrůstá s mladší sestrou Janou, neprůbojným otcem a matkou Jolanou, neurotic-kou a pedantskou učitelkou. Z celého roku se sestrou nejvíc nesnášejí srpen, kdy mají děti prázdniny, matka nechodí do práce a veškerou pozornost zaměřuje na své dcery. Daniela je přesvědčena, že jim Jolana záměrně, jedné fyzicky a druhé psychicky, ubližuje. Snaží se jí dát najevo, že o tom ví, mat-

ka však něco takového absolutně odmítá připustit, navíc má vrozenou srdeční vadu, takže celá rodina musí brát ohled na její zdraví. Možná i proto se s Danielou o takové možnosti nejsou ochotni bavit ani otec a sestra Jana. Tvrdí, že to všechno jsou jen Danieliny fantazie a utkvělé představy. Daniela se tak nakonec svěruje pouze sešitě, do kterého zapisuje své pocity, úzkosti, deprese a podezření a postupně tak dává základ románu, který jednou o své rodině napíše.

Dívce se uleví, až když se dostane na vysokou školu, najde si vlastní bydlení v bytě sdíleném s dalšími studenty, začne studovat anglistiku a pracuje na svém románu. Posléze se seznámí s mladým doktorandem Štěpánem a zdá se, že snad i ta srpnová vedra, násobená ještě traumatickými vzpomínkami, pro ni budou snesitelnější. Po nějakém čase však známky manipulativního a toxického chování začne vykazovat i Štěpán. Má Daniela opravdu takovou smůlu na své nejbližší, nebo s ní její mysl hraje nějakou schizofrenní hru?

V hlavě jedné postavy

Vystudovaný bohemista a anglista Jakub Stanjura svůj román formálně člení do osmi srp-

nů v letech 2006–2013. Tento postup vyprávění dodává rytmus a i základní atmosféru, kterou autor v jednotlivých kapitolách jemně ladí a variuje. V textu velice pěkně funguje kontrast mezi zdánlivě běžnými až banálními událostmi (rodinná oslava, nakupování nových džín, večerní setkání s bývalými spolužáky v restauraci) a tím, jak intenzivně je hlavní hrdinka prožívá. Ačkoliv Stanjura vypráví ve třetí osobě, stejně od první do poslední stránky poměrně útlého románu vše nahlížíme Danielinými očima a sdílíme prakticky výhradně její pocity. Čtenáři tenhle narativní postup umožňuje proniknout opravdu detailně do psychiky hlavní hrdinky a strastiplně si s ní projít všemi složitými duševními pochody a pochybami, zatímco ostatní postavy dostávají výrazně méně prostoru a mají ve vyprávění spíše funkci katalyzátoru děje.

V *Srpných* prokazuje autor na debutanta nevšední schopnost zajímavě a s citem pro detail popsat všední život a postupně vystavět (až na výjimky) uvěřitelné psychologické drama. Román je nejsilnější v místech, kdy Daniela začíná pochybovat sama o sobě, o tom, jak se věci skutečně mají. Dost možná by příběhu prospělo, kdyby si až do konce udržel větší míru nejednoznačnosti a zůstal nám v něm větší prostor pro vlastní interpretaci. Tuhle šanci už ale vlastně stejně předem pohřbil nakladatel, když na záložku umístil vysvětlující citace autora a jeho kolegyně, spisovatelky Petry Dvořákové. Čtenář se z nich bohužel dozví, jak k příběhu přistupovat ještě dřív, než vůbec přečte první větu románu. I přes tyto výhrady se však Jakubu Stanjurovi povedlo hned napoprvé napsat silnou a naléhavou knihu, která se sice nečte lehce, ale zůstane vám pod kůží. Bude určitě zajímavé sledovat, s čím přijde příště. ■